

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram:

BLU- Barnehagelærerutdanning.

Vår 2022

Åpen/konfidensiell

Forfatter: Lodte, Helle M H.

Helle Marthine Høiland Lode

Kandidatnummer: 3704

.....
signatur forfatter

Veileder:

Byrkjeland, Hallgjerd.

Fagansvarlig:

Ree, Marianne.

Esmaeeli, Sara.

Tittel:

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

Engelsk tittel:

How is drama pedagogical work used to develop children's play competence?

Emneord: BBLBAC-2 21H

Side tall: 8348 ord

+ Vedlegg/annet: Vedlegg 1

Stavanger, 02.05.2022

.....
dato/år

Sammendrag

Formålet med denne bacheloroppgaven er at leser skal få en innsikt i hvordan vi kan legge opp det dramapedagogiske arbeidet i barnehagen, for å øke leke kompetansen blant barn i barnehagen. Problemstillingen er derfor satt til «Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?». Gjennom oppgaven blir det lagt til rette for ulike teori og relevant litteratur som kan brukes for å belyse denne problemstillingen. Til slutt vil jeg presentere funn fra to intervju jeg har gjort i sammenheng med bacheloren, og presentere empirien jeg har tilegnet meg fra de intervjuene. Avslutningsvis blir denne empirien belyst av en refleksjon knyttet til teorien og litteraturen som ble presentert i starten av oppgaven. Helt til slutt oppsummeres funnene fra oppgaven, etterfulgt av en litteraturliste og vedlegg.

Forord

Denne bacheloroppgaven er et endelig resultat og en avslutning på et spennende, men krevende bachelorforløp på barnehagelærerutdanningen ved Universitetet i Stavanger. Oppgavens problemstilling vil jeg si har stor relevans i arbeidet jeg nå skal inn i som pedagogisk leder i barnehagen. Jeg har tidligere studert dramafaget på høyskolenivå, og har jobbet som teaterinstruktør for barn og ungdom i flere år. Dette er bakgrunnen for ønsket mitt om å bruke oppgaven for å gå i dybden på hvordan dramapedagogisk arbeid kan være med på å utvikle barns lekekompetanse.

Jeg vil starte med å rette en stor takk til veilederen min Hallgjerd, for å ha kommet med konstruktiv kritikk og motivasjon for å komme best mulig i mål med bacheloroppgaven. Veiledningen din har vært til stor nytte for gjennomføringen av denne oppgaven. Jeg ønsker videre å takke informantene for sitt engasjement, takk for deres bidrag, det ble en stor inspirasjon for meg å skrive oppgaven. Tusen takk til Daniel som har motivert meg og gitt meg ubegrenset tålmodighet gjennom bachelorperioden.

Avslutningsvis vil jeg takke mine foreldre for støtte underveis i skrivingen og gjennom hele utdanningen min. Takk for at dere har støttet meg gjennom arbeidet med denne oppgaven og særlig takk til mamma som har sørget for at jeg kom meg på biblioteket for å skrive bacheloroppgaven. På tross av at oppgaveskrivingen kom sent i gang på grunn av store livsendringer, har jeg opplevd enormt stor hjelp og støtte fra mine foreldre. Tusen hjertelig takk for deres engasjement og for all hjelp.

Helle M. H Lodte

2. Mai, 2022

INNHOLDSFORTEGNELSE

Sammendrag	2
Forord	3
1.0 Innledning	6
<i>1.1 Bakgrunn for valg av tema.....</i>	<i>6</i>
<i>1.2 Oppgavens oppbygging.....</i>	<i>6</i>
<i>1.3 Problemstilling.....</i>	<i>6</i>
<i>1.4 Begrepsavklaring</i>	<i>7</i>
2.0 Teori	7
<i>2.1 Drama og dramatisk lek.....</i>	<i>8</i>
<i>2.2 Dramatisk lek i barnehagen</i>	<i>9</i>
<i>2.3 Voksenrollen</i>	<i>10</i>
<i>2.4 Improvisasjon.....</i>	<i>11</i>
<i>2.5 Leken i sentrum for det dramapedagogiske arbeidet</i>	<i>12</i>
<i>2.6 Lek og identitetsdannelse</i>	<i>13</i>
<i>2.7 Lek og læring</i>	<i>13</i>
3.0 Metode.....	14
<i>3.1 Kvantitativ og kvalitativ metode.....</i>	<i>15</i>
<i>3.2 Intervjuform</i>	<i>15</i>
<i>3.3 Hermeneutikk</i>	<i>16</i>

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

3.4 Metodekritikk og feilkilder	16
3.5 Forskningsetikk.....	17
4.0 Empiri og analyse	17
4.1 Dramapedagogisk arbeid i barnehagen.....	18
4.2 Improvisasjon.....	18
4.3 Voksenrollen	19
4.4 Lekens positive aspekter.....	19
5.0 Drøfting	20
5.1 Drama og dramatisk lek i barnehagen.....	20
5.2 Voksenrollen	21
5.3 Improvisasjon.....	22
5.4 Leken i sentrum for det dramapedagogiske arbeidet	23
5.5 Selvfølelse og identitetsdannelse gjennom lek.....	24
5.6 Læring gjennom lek.....	24
7.0 Oppsummering.....	25
8.0 Litteraturliste	26
9.0 Vedlegg 1	27

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

På bakgrunn av mine tidligere erfaringer i barnehagen, og flere år som teaterinstruktør for barn, ønsker jeg å lære mer om dramapedagogisk arbeid i barnehagen. Jeg har gjennom barnehagelærerstudiet hatt dramaforløp sammen med barn, og har sett at det har ført til at barna i ettertid har mestret bedre å komme inn i lek, fordi de har samme lekereferanser. I årene før jeg startet denne barnehagelærerutdanningen, har jeg gått på Norsk Skuespillerinstitutt og vært aktiv i amatørteater i flere år. Drama har alltid interessert meg og jeg har gjennom egne erfaringer flere ganger opplevd at barn blomstrer og vokser når de får uttrykke seg gjennom drama og lek. Jeg ønsker å se på hvordan drama og det dramapedagogiske arbeidet kan være med på å styrke barns utvikling og kompetanse. Jeg vil på grunnlag av dette bruke denne oppgaven til å søke teori og bruke kvalitativ metode for å øke min kompetanse og kunne dele den med andre.

1.2 Oppgavens oppbygging

Jeg vil starte oppgaven med en innledning med problemstilling og deretter presentere teori om drama og lek, og trekke inn andre momenter knyttet til problemstillingen. Videre vil jeg ta for meg de forskningsmetodene jeg har valgt for innsamling av data. Her fremgår det videre en kort presentasjon og begrunnelse for hvordan funn blir presentert og analysert i oppgaven. Oppgaven er en empirisk oppgave og i kapittel fire presenteres empirien fra intervjuene, dette diskuteres med et teoretisk perspektiv som danner grunnlaget for å drøfte funn fra analysen av empirien. Deretter blir funnene diskutert med utgangspunkt i problemstillingen og i lys av valgt teori. Til slutt vil jeg avslutte med en oppsummering av sentrale funn og en avslutning.

1.3 Problemstilling

Ut fra rammeplanen trekkes det frem at leken har en sentral plass i barnehagens innhold og formål. Det fremheves at vi må anerkjenne lekens egenverdi, og legge fokus på leken som en viktig arena for barns utvikling og læring (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). På bakgrunn av rammeplanens retningslinjer er det viktig at vi legger fokuset på lekens

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

egenverdi i det pedagogiske arbeidet og er bevisst på vår egen deltakelse i leken. Ut fra mine tidligere erfaringer ønsker jeg i denne bacheloroppgaven å undersøke hvordan det dramapedagogiske arbeidet kan brukes til å utvikle barns lekekompetanse. Jeg har derfor kommet frem til følgende problemstilling:

«Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?»

1.4 Begrepsavklaring

Drama og den dramatiske leken har likheter i form av at begge deler handler om fiksjon og spill. Vi vil her skille mellom drama og dramatisk lek. Dramatisk lek omhandler, i følge Heggstad, den leken hvor barna igangsetter leken på eget initiativ uten ytre styring. Drama her brukes om det pedagogiske drama, for å understreke at dramaet i motsetning til lek, er en pedagogisk tilrettelagt aktivitet med tydelige mål (Heggstad, 1998, s. 93). Leken på den ene siden er selvbestemt og frivillig, mens dramaet på den andre siden består av en didaktisk ramme, men for barna skal det «oppleves» som en lek (Hammer & Strømsøe, 2015, s. 35). Selv om vi skiller mellom begrepene er det ikke slik at det ene utelukker det andre. Lek kan inspirere til drama og drama kan inspirere til lek, og på den måten supplerer de hverandre. Som barnehagelærer trenger vi å legge til rette for et pedagogisk miljø som rommer begge formene (Heggstad, 1998, s. 93 & 94).

I praksisperiodene har jeg observert barna i dramatisk lek og selv vært med på å legge til rette for dramatisk lek sammen med barna. Da har jeg lagt merke til at barn som kanskje i utgangspunktet er litt reservert og tilbaketrukkne virkelig blomstrer opp i den dramatiske leken. Jeg vil derfor i denne oppgaven søke teori for å øke min dramafaglige kunnskap og kompetanse.

2.0 Teori

I Rammeplanen for barnehagen står det at barna skal «... få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna mulighet for utforskning, fordypning og progresjon. Barna skal støttes i å være aktive og skape egne kunstneriske og kulturelle uttrykk. Barnehagen skal legge til rette for samhörighet og kreativitet ved å bidra til at barna får være sammen om å oppleve og skape kunstneriske og kulturelle uttrykk»

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). Det vil si at barna skal få ta del i alle sider av barnehagen, og da også det dramapedagogiske arbeidet.

2.1 Drama og dramatisk lek

Både drama som pedagogisk tilrettelagt aktivitet og den dramatiske leken har en sentral plass i barnehagen. Den største forskjellen ligger i at dramatisk lek ledes av barna som leker, og oppstår spontant, mens i drama og teater er det styrt av voksne som leder den dramatiske prosessen og har lagt mål for arbeidet. Den dramatiske leken foregår på barnas arena hvor deres fantasi og rammer bestemmer (Bakke et al., 2018, s.111). Østrem fremhever at leken er nært knyttet til barnets væremåte og kan sees på som en arena hvor barnet kan være seg selv og leve ut sitt potensiale. Samtidig som leken oppleves meningsfull og en kilde til glede er leken viktig for barnas strategier for å takle en kompleks tilværelse (Østrem, 2012, s.151). «At leken oppleves som dypt meningsfull i barns liv, handler om at den er en kilde til livslyst og glede, og at leken er en viktig dimensjon i barns strategier for å håndtere en kompleks tilværelse» (Østrem, 2012, s.151). Guss peker på at leken ses på et «optimalt læringsmedium i barnets utvikling» når det kommer til skoleforberedende ferdigheter (Guss, 2015, s.141). Selv om drama og dramatisk lek har mye til felles, så har de også ulikheter (Sæbø, 2014, s.14). Den viktigste forskjellen handler om den voksnes rolle, og ansvaret den voksne har i aktivitetene (Sæbø, 2014, s. 14).

Som barnehagelærere trenger vi å ha et avklart forhold til hvilken av disse til tilnærmingene vil legger til grunn når vi skal inspirere og ta initiativ til og la barnet få vurdere sin egen rolle og deltakelse i leken. Selv om det er viktig å kunne skille mellom dramatiske lek og drama, betyr ikke det at det ene ikke utelukker det andre. Vi trenger både dramaet og den dramatiske leken i barnehagen. Forskjellen ligger i at den dramatiske leken, foregår handlingen på deres egen arena, hvor det er barnas egne fantasier og regler som gjelder. I drama på den andre siden, er det vi som pedagoger og voksne i barnehagen som legger til rette for drama gjennom planlegging, og ut fra vår egen didaktiske og pedagogiske tenkning (Sæbø, 2014, s.63).

Selv om det kan være flytende grenser mellom lek og dramatiske lek, er det en viktig forskjell (Hammer & Strømsøe, 2015, s.35). De fremhever at leken er frivillig og preges av

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

å være en lystbetont aktivitet. Når det gjelder dramaet så skal « oppleves » som lek for barnet, men ha en pedagogisk ramme og klare mål » (Hammer & Strømsøe, 2015, s. 35). Sæbø fremhever at kjennetegnet på den dramatiske leken er at barnet er engasjert i leken, for lekens egen skyld uten å bry seg om at leken kan ha tilleggsverdier (Sæbø, 2014 s. 43). Hun understøtter at barnets egen dramatiske lek og det voksenstyrte dramaet er «... aktiviteter som gjensidig kan og bør berike og utfylle hverandre» (Sæbø, 2014 s. 61).

2.2 Dramatisk lek i barnehagen

Guss skiller mellom barns spontane kultur og den voksnes pedagogiske kultur i barnehagen og

peker på at vi må bort fra holdningene om at vi skal tilføre barn noe de ikke allerede er i besittelse av (Guss, 2003, s.86). Vi voksne har en linær og logisk måte å tenke på som ikke passer til den måten barnet er på i lek (Guss, 2003, s.102). Barn er naturlig lekne og improviserende. Det er derfor viktig at vi som barnehagelærere tilrettelegger for å kunne utforske sammen med barna, og tar del i denne lekne og improviserende kulturen, for å hjelpe barna i deres dramaprosess (Guss, 2003, s.102). «For voksne vil refleksjon i eget improvisasjonsarbeid i teatermediet sannsynligvis gi innsikt i lekens skapende, estetiske vesen» (Guss, 2003, s. 86 & 87). Fra barnet er fra tre til seks år har leken en viktig funksjon. I løpet av disse årene får barnet gjennom leken mange muligheter til å øve opp ulike ferdigheter som de senere «internaliserer og bruker på andre områder» (Öhman, 2012, s.18).

Lindqvist sier at selv om den dramatiske leken har funnet i barnehagen i lang tid, så har ikke de dramapedagogiske ideene hatt noen «... avgjørende innflytelse verken på lekepedagogikken eller på innstillingen til barns lek» (Lindqvist, 1997, s. 65) Hun understreker at for å forandre å utvikle lekens pedagogikk i barnehagen så trenger vi et møte mellom pedagogikk og drama (Lindqvist, 1997, s. 65). Den dramatiske leken springer ut fra undring og menneskets naturlige lyst etter å lære oss å forstå verden vi lever i og alt rundt oss (Guss, 2015, s.10). «Leken gjør blant annet at barn både lærer å leke og at de lærer ved å leke» (Guss, 2015, s.23). Det er naturlig for barn å leke og barn trenger å leke. Vi har en medfødt trang til å leke. «Leiken ligger i lysten, i det å ha moro og oftest via et indre driv» (Askland, 2011, s.78).

2.3 Voksenrollen

Voksne kan være med å påvirke ved å selv bli med, ta roller som gjør at leken går i bestemte retninger. Hva skjer med lekens egenart dersom den voksnes styringen blir for sterk? Er det da lek? (Askland, 2011, s.78) I følge Thoresen har noen ansatte det lekende naturlig i seg, mens andre trenger å finne måter å øve seg på dette på (Thoresen, 2019, s.31). Thoresen sier at barn ønsker å delta i lek sammen med barnehageansatte som leker eller har en lekende tilnærming til aktivitetene i barnehagen. Kjentegnet ved lekende barnehageansatte er at de bruker lekens uttrykksformer i de ulike hverdagsaktivitetene som måltid, påkledning, maling, naturlek til spontansang på badet (Thoresen, 2019, s.31). «Noen ansatte har det lekende naturlig i seg, andre må finne måter å øve seg i dette på» (Thoresen, 2019, s.31)

Guss understreker at vi kan tro at vi deltar i leken på barnas premisser, men at vi egentlig ikke vet nok om hva det egentlig betyr å delta på barnas premisser (Guss, 2003, s. 86). Som voksne har vi en logisk og lineær måte å tenke på, som ikke alltid stemmer overens med barnets lek. For å kunne delta i leken på barnas premisser, er det viktig at vi er klar over denne forskjellen.

Synet på lek har endret seg over tid og ulike teoretikere har ulik oppfatning om hvorvidt de voksne skal delta i barnets lek eller ikke (Thoresen, 2019, s. 33). Thoresen presenterer en modell over noen av de retninger og teorier som har hatt innflytelse på lek (Thoresen, 2019, s.33). Ut fra et psykoanalytisk perspektiv med teoretikere, som Freud og Eriksson er en opptatt av at leken bør være uten vokseninnblanding, fordi det gir den voksne mulighet til å observere angst og frustrasjoner hos barna. De kulturelle teoriene, med blant annet Bateson og Sutton-Smith, ser på lek som en form for barnekultur som er overlevert fra barn til barn. De mener at inngrep og vokseninnblanding virker begrensende på barnets lek. Ut fra de kognitive teoriene om lek, med teoretikere som Piaget og Bruner, mener en at de voksne ikke trenger å lære barna hvordan de skal leke, men at de kan tilby rekvisitter og strukturerte materialer for å utvikle leken. Ut fra kulturhistorisk teori, hvor hun bruker Vygotsky som referanse er en opptatt av at de voksne bør opptre som gode eksempler og legge til rette for et miljø for barna som lærer dem om livet, arbeidsliv og produksjon. Vygotsky er opptatt av at barns utvikling er et resultat av samleken mellom barnet og dets

sosiale miljø og mener at den voksne bør være aktive i leksituasjonen (Thoresen, 2019, s. 34).

I følge Öhman overså både Piaget, Vygotsky og Freud overså den improvisatoriske dimensjonen lek har. De så på det tilfeldig, spontan og kaotiske i barns lek som umodenhet og manglende kompetanse, mens Öhman mener at det er det lett kaotiske i leken som gjør den så verdifull og fylt av glede for barna (Öhman, 2012, s. 162).

2.4 Improvisasjon

Improvisasjon er sentralt fundament i den dramatiske leken. Jeg har selv drevet med improvisasjonsteater, og brukt det i praksis i barnehagen. Da opplever jeg ofte at barna blir mer opptatt av og engasjert i leken. Det er spennende å se hvordan barna sprenger rammer, blir nytenkende og kreative når det åpnes for improvisasjon.

«De fleste aktivitetene i et dramaforløp inneholder et element av improvisasjon. Vi skaper nytt og finner på i øyeblikket» (Heggstad, 1997, s.50). Når vi bruker improvisasjon for eksempel i en fortelling, så krever det av vi som barnehagepersonale har overskudd og evne til å justere og tilpasse stoffet til omstendighetene. Det fordrer at vi kjenner stoffet godt, at vi kan lese tilhørerne og vi er åpne for innspill. «Improvisasjonen er ikke bare en øyeblikkets foredling av akkumulert kunnskap og trening, den er også et relasjonelt fenomen som utspiller seg i selve prosessen: improvisasjon blir til i knutepunktet mellom fortelling, forteller og lytter» (Hammer & Strømsøe, 2015, s.75). Gjennom improvisasjonen må vi «by på oss selv» og for å skape et reelt møte med tilhørerne er det nødvendig med et element av selvavsløring. Det gir oss samtidig en mulighet til å bli kjent med nye sider ved oss selv (Hammer & Strømsøe, 2015, s.76). Melaas fremhever det han kaller for improvisasjonsblikk, som handler om fantasi, om lek og at de som jobber i barnehagen har en improviserende væremåte. For at improvisasjonsblikket skal være til stede krever det at de som jobber i barnehagen har stor lekekompetanse (Hammer & Strømsøe, 2015, s.138). Spebarns-psykologen Daniel Stern fremhever det å kunne inntone seg mot hverandre. Inntonning handler om å kunne «... lytte seg inni den andre og vise hva man hører og opplever, gjennom sitt eget uttrykk» (Hammer & Strømsøe, 2015, s.194). Ved å ha en lyttende inntonning og improvisere vil man oppnå god kommunikasjon til barna.

2.5 Leken i sentrum for det dramapedagogiske arbeidet

«Å arbeide med et leketema innebærer blant annet at de voksne spiller rollefigurer og utdrag fra handlingen for å skape en felles lekeverden» (Lindqvist, 1997, s. 25). En dramapedagogisk arbeidsmåte hvor de voksne bruker barnelitteraturen, for eksempel Pippi Langstrømpe som inspirasjon. Da kan den voksne bruke historien om Pippi og la barna bli kjent med de ulike figurene og miljøet gjennom at den voksne leser og forteller historien. En kan enten lese hele eller deler av fortellingen. Etterpå kan de voksne spille Pippi- historien som et teater for barna, og da kan de også spille hele eller deler av fortellingen. Her kan de etter hvert integrere nye elementer ved at hovedfigurene opplever kjente ting fra barnas nærmiljø. Dramatiseringen avsluttes med at barna inviteres til å overta scenen og bruke rekvisittene og kostymene som de voksne har brukt i dramatiseringen. Lindqvist fremhever Pipp siden hun står på barnets side. Pippi sin verden er åpen og i stadig utvikling. Hun passer fint inn i en teaterverden med dramatisk spill og plutselige innfall og improvisasjoner. Dessuten gjør hun opprør mot regelverden og vil ikke la noen bestemme over seg (Lindqvist, 1997, s. 25).

«For at leken skal kunne utvikle seg, må den dessuten ha et rikt innhold og et tema som angår barna og interesserer dem. Barna har ofte et dramatisk forhold til omgivelsene sine i den forstand at fortellingene og lekene deres inneholder grunnleggende konflikter» (Lindqvist, 1997, s. 89). Ved å la leken stå i sentrum for den pedagogiske virksomheten legger en til rette for at barn og voksne sammen kan øke sin bevissthet om verden gjennom å se verden i et nytt lys. «Når en skaffer seg kunnskap om verden, skjer det både en tolkning (reproduksjon) og en omforming (produksjon) av erfaringene (Lindqvist, 1997, s. 88) Det handler om å finne arbeidsmåter hvor vi kan komme bort fra holdningene om at vi skal «operere» barn og tilføre barna noe de ikke allerede er i besittelse av (Guss, 2003, s.102). sine erfaringer i en omdanningsprosess og lager nye forestillinger som bygger på nye kombinasjoner av inntrykk som har sitt utspring i virkeligheten» (Lindqvist, 1997, s. 88 & 89). Vi trenger å være bevisste på at vi gir barna opplevelser som kan inspirere og berike deres selvinitierte drama gjennom en bevisst «teaterkunstnerisk praksis på barns etiske premisser» (Guss, 2003, s.102).

2.6 Lek og identitetsdannelse

Leken handler om og stiller spørsmålsteget ved den virkeligheten vi lever i. Barnet leker med utgangspunkt i sin egen forforståelse. Gjennom å etterligne og repetere kommer barnet frem til en ny selvforståelse gjennom leken. «På denne måten vil leken fylle en viktig rolle når det gjelder identitetsdannelse» (Østrem, 2012, s.153). Det å få være med å skape, og leke noe man er interessert i sammen med noen man er interessert i, vil gi en følelse av mestring og en opplevelse av kompetanse, samtidig vil det bidra til et godt selvbilde. Dersom vi legger til rette for at barna føler seg sett i leken, vil vi være med på å skape en positiv selvfølelse for barna (Öhman, 2012, s.180). Det er forskjell på om barn selv opplever at de er kompetente i leksituasjonen og selv kan velge hvem de skal leke med og hva de skal leke eller om de opplever å ikke få være med i leken. Barn som avvises i leken får mindre erfaring med tilknytningsforsøk og mindre følelse av den glede og kompetanse som leken gir. Det gjør at disse barna ofte opplever lav selvfølelse og har mer negative forventninger til samspill og til seg selv (Öhman, 2012, s.181).

2.7 Lek og læring

Professor Steinholdts sitat «Barnet er i leken mens læringen er i barnet» viser hvordan barnet lar seg oppsluke og er i ett med leken, samtidig som leken gjør noe med barna og gir dem erfaringer og utvidere deres forståelse (Öhman, 2012, s.183). Lek og læring er uadskillelige i barnets verden. «Det er leken selv, og de sosiale relasjonene, som er det viktige for barnet. Det barnet lærer, kan sies å være biprodukter» (Öhman, 2012, s. 183). Læring er en psykologisk prosess, som skjer i det enkelte barnet. Læring skjer når barnet står overfor noe som ikke stemmer overens med deres forståelsesrammer (Öhman, 2012, s. 183).

«Barn leker fordi de har lyst til og leke og lærer samtidig på en lystbetont måte» (Öhman, 2012, s.189). Motivasjon er derfor viktig for læringen. I leken ligger motivasjonen innebygd i den gleden og mestringsfølelsen som leken gir. Den gleden og mestringsfølelsen kommer innefra og disse ha-det-bra følelsen som glede, nysgjerrighet og interesse som kjennetegner leken, er grunnlaget for all læring (Öhman, 2012, s. 186). Lek og læring er ulike dimensjoner i barnets liv. For barn fremstår ikke lek og læring som to separate enheter. For dem fremstår de som en verden. Det fremgår som regel et klart innslag av lek i læringen leken og av læring i leken, men læring er ikke alltid en del av leken. Det er heller ikke slik at det er lek involvert i alle former for barns læring (Askland & Sataøen, 2014, s. 205).

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

«Barns dramatiske lek er å oppfatte som noe som setter i gang svingninger mellom den fiktive verden (late-som -om verden) og den reelle verden (virkelighet) og har med barnets formgiving av spenningen mellom disse verdener å gjøre» (Guss, 2003, s.33). Hun har undersøkt hvordan de voksne bruker drama i barnehagen ved å se på barns spontane kultur og de voksnes pedagogiske kultur (Guss, 2003, s.86). Hun sier at de voksnes kultur har vært at barna skal lære noe og utvikle seg. Barnas kultur derimot kjennetegnes av uttrykk av indre forestillinger, utforskning, eksperimentering, fortolkning og tilfredsstillelse. Guss understreker at vi må få til et samspill mellom barnas kultur og de voksnes kunstpedagogiske kultur (Guss, 2003, s.86). Lundqvist mener at leken har- og fremdeles er sett på som fremtredende, men i praksis viser det seg at leken får en uklar rolle i barnehagen (Lindqvist, 1997, s. 56). Hun spør videre hva som er grunnen til dette og sier at en enten tar utgangspunkt i barnets frihet (leken) eller i de voksnes ytre funksjonelle styring. «Denne dualismen har vært et hinder for å utvikle pedagogikken fordi den ikke stiller spørsmål om relasjonen mellom barnet og omgivelsene eller om hvordan påvirkningen er- spørsmål som er nødvendige for å utvikle en pedagogisk prosess» (Lindqvist, 1997, s.57). Vi trenger et møte mellom drama og pedagogikk for å kunne forandre og utvikle lekens pedagogikk i barnehagen (Lindqvist, 1997, s.65). Jeg vil videre i denne oppgaven undersøke hvordan situasjonen er ute i barnehagen gjennom å gjennomføre intervju med 2 pedagogiske ledere. Før jeg går inn på det vil jeg forklare hvilken metode jeg har brukt.

3.0 Metode

I arbeidet med denne bachelor oppgaven har jeg valgt å bruke intervju som metode i min forskningsprosess. Jeg vil stille spørsmål til to utvalgte pedagogiske ledere for å få bedre innsikt i hva de tenker rundt temaet drama og dramatisk lek. Jeg vil undersøke hvilken rolle de selv har i leken og hva de tenker om voksenrollen.

Sosiologen Vilhelm Aubert formulerer metode slik «En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder» (Dalland, 2020, s. 53). Metoden er, i følge Dalland, redskapet vi bruker for å svare på problemstillingen, og det er flere fremgangsmåter for å belyse problemstillingen (Dalland, 2020, s.197). Metoden er vårt

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

redskap når vi vil undersøke noe, og hjelper oss med å innhente den informasjonen vi trenger (Dalland, 2020, s. 54).

3.1 Kvantitativ og kvalitativ metode

Vi kan bruke ulike vitenskapelige metode for å innhente data. Vi pleier å skille mellom kvantitativ og kvalitativ metode (Dalland, 2020, s.54).

Det er ulike fordeler ved hver av metodevalgene. Fordelen med kvantitative metoder er at vi oppnår vi empiri gjennom målbare enheter, mens ved den kvalitative metoden har fokus på å fange opp meninger og opplevelser vi ikke kan avmåle eller stadfeste (Dalland, 2020, s.54). Grønmo understreker at vi ikke kan se disse to metodetilnærmingene som konkurrerende, men at de mer står i et komplementært forhold til hverandre (Løkken og Søbstad, 2014, s.36). Grønmo peker videre på at det er viktig at metodevalget står i forhold til problemstillingen og de formålene vi har med undersøkelsen (Løkken og Søbstad, 2014, s.37). I denne oppgaven har jeg valgt å bruke kvalitativ metode, for å svare på problemstillingen min: *Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?*

I følge Kvale og Brinkmann produserer den som intervjuer og intervjuobjektet sammen kunnskap (Dalland, 2020, s. 66). «Formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å innhente beskrivelser av intervjupersonenes livsverden, for å kunne fortolke hvilken betydning den har for den som blir intervjuet» (Dalland, 2020, s.67). I intervjuet er det den som intervjuer som er instrumentet. Hvorvidt det intervjueren får ut av intervjuet er til å stole på eller ikke er avhengig av meg som intervjuer, og hvorvidt jeg evner å oppfatte svarene, hvordan jeg tar vare, forstår dem og tolker dem (Dalland, 2020, s.67). Refleksjonen underveis i intervjuet vil kunne være med å gi nye innsikter til oppgaven.

3.2 Intervjuform

Jeg har valgt å bruke en intervjuguide med åpne spørsmål som grunnlag for intervjuet. Det gir åpning for informantene til å kunne dele sine tanker fritt. I intervjuet utveksler vi synspunkter og erfaringer som utvikler ny kunnskap (Løkken & Søbstad, 2014, s.104). Gjennom den språklige interaksjonen mellom den som intervjuer og den som blir intervjuet skapes det ny kunnskap. Forskningsintervjuet krever at vi forbereder oss godt, er lydhøre overfor den vi intervjuer og tenker over hvordan intervjuene skal analyseres (Dalland, 2020, s.68).

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

Den intervjustilen jeg har brukt er semistrukturert intervju med intervjuguide, som er en måte å gjennomføre intervjuet på, som er mindre strukturert og mer som en samtale. Kvale og Brinkmann kaller det semistrukturert livsverdensintervju når man i samtalen følger en intervjuguide med bestemte tema og forslag til spørsmål (Dalland, 2020, s.68). De to jeg har intervjuet er ulike og har hver på sin måte satt sitt eget særpreg på intervjuet. Deres forforståelse, vår kommunikasjon og den konteksten de intervjues under, vil kunne være ulike. Jeg gjorde et strategisk utvalg når jeg henvendte meg til barnehager for å spørre om intervju. Strategisk utvalg vil si å bruke utvalgte grupper eller personer man mener kan ha noe spesielt å komme med i undersøkelsen (Dalland, 2020, s.59). Jeg intervjuet to pedagogiske ledere fra to forskjellige barnehager. Intervjuobjektene hadde fått tilsendt en intervjuguide (Vedlegg 1) på forhånd.

3.3 Hermeneutikk

Vi kan skille mellom de to vitenskapssynene positivisme og hermeneutikk. Positivisme handler om den naturvitenskaplige og forklarende kunnskapen, mens hermeneutikken forstås som den forstående og kritiske humanvitenskapen (Dalland, 2020, 41). Hermeneutikk betyr fortolkningslære og innebærer å finne meningen i noe eller gi en forklaring på noe som i utgangspunktet er uklart (Dalland, 2020, s.48) Jeg har valgt intervju som metode for å kunne få et konkret og tydelig svar på min problemstilling og da blir hermeneutikken viktig, siden jeg selv er instrumentet som samler inn data. Derfor vil mine vurderinger og tolkninger, Det er da viktig å være bevisst rundt mitt eget ståsted og min egen forforståelse for å forsøke å samle inn en nøytral (Dalland, 2020, s. 49). Hermeneutikk betyr fortolkningslære og i litteraturen møter en gjerne på uttrykket «den hermeneutiske spiral eller sirkel» (Dalland, 2020, s.49). Den hermeneutiske spiral innebærer at noe ikke tar slutt, men at det utvikler seg. Vi tolker i møte med andre mennesker eller tekster.

3.4 Metodekritikk og feilkilder

I intervjuets natur, som hermeneutikken understreker, er vi selv en del av den virkeligheten vi vil studere (Løkken & Søbstad, 2014, s.29). Jeg må som intervjuer å være bevisst på at jeg ikke klarer å forholde meg objektivt i forhold til intervjuobjektet. Det er derfor viktig at jeg er bevisst på den hermeneutiske fortolkningsprosessen og at min forforståelse og tolkning kan farge intervjuet og derfor er så saklig som mulig i intervjusituasjonen.

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

En feilkilde kan oppstå dersom jeg ikke er bevisst på at min egen forhistorie, mine kunnskaper og holdninger, og vet at de virker inn på den måten jeg tolker og bearbeider dataene fra intervjuet på (Dalland, 2020, s.64). En annen mulig feilkilde kan være at vi ikke fikk lov til å ta opp intervjuet, ettersom intervjuet varte rundt en halv time, ble det notert ned mange sider med transkribering av intervju. Dette kan gjøre at empirien fra intervjuene mer baseres på hva jeg husker og hva jeg oppfattet som viktig informasjon. En feilkilde, ettersom jeg tok et strategisk utvalg og har kjennskap til en av barnehagene som ble intervjuet, kan være at kjennskapen til barnehagen og informanten kan spille inn på svarene i intervjuet. Ettersom jeg bare intervjuet to informanter, kan en feilkilde være at svarene som kommer fra intervjuene kan være entydige. Om jeg hadde intervjuet flere personer eller involvert observasjoner fra barnehagen, kunne svarene jeg kommer frem til vært mer ulike og gitt rom for en bredere drøfting.

3. 5 Forskningsetikk

Jeg valgte å intervju to pedagogiske ledere i to ulike barnehager. Når vi skal bruke intervju som metode er det viktig at de vi intervjuer opplever at de ivaretas på en god måte (Dalland, 2020, s.167). For å ivareta informantens anonymitet vil jeg referere til dem som informant 1 og informant 2. I forkant av intervjuet sendte jeg ut et samtykkeskjema og skriftlig informasjon til intervjuobjektene om hvilket tema og hva slags oppgave jeg skriver (Dalland, 2020, s.82). I informasjonen som ble sendt til intervjuobjektene forklarte jeg at jeg vil ivareta deres anonymitet og referere til dem som informanter uten navn i oppgaven. Begge intervjuene varte i omtrent 30 minutter. Jeg stilte spørsmålene i intervjuguiden, og stilte noen få oppfølgingsspørsmål for å få dypere forståelse for hva intervjuobjektene mente. Jeg understreket også at jeg har taushetsplikt om alt jeg får høre i intervjuet. Jeg vil nå presentere resultatene fra intervjuene, etterfulgt av en drøfting av funn knyttet opp mot empirien fra intervjuene.

4.0 Empiri og analyse

Intervjuene fra de to informantene bestod av 12 nøkkelspørsmål, som var med å definere utvalget av empiri til oppgaven. I Vedlegg en, ligger intervjuguiden som ble brukt i gjennomførelsen av begge intervjuene. De fleste spørsmålene ble besvart svært utfyllende svar, mens noen av spørsmålene ble gjerne besvart noe kortere og mer konkret. Jeg vil nå

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

presentere det av informasjon som jeg mener er relevant for oppgaven, ikke hele transkriberingen ettersom det hadde tatt opp for mye plass av oppgaven og ikke nødvendigvis er relevant for å besvare problemstillingen min. Empirien jeg deler tar utgangspunkt i deler av teorien som er gjort rede for i teorikapitlet, og som vil være relevant for drøftingen senere i oppgaven.

4.1 Dramapedagogisk arbeid i barnehagen

Det finnes svært mange likhetstrekk mellom de to informantenes svar, som gjør at deler av empirien ikke nødvendigvis består av mange ulikheter. De virker til å være enige når det kommer til flere av svarene sine. Begge informantene forteller at de fokuserer på dramapedagogisk arbeid på avdelingene sine som et av fagområdene, og at de begge bruker dramatisering av fortelling som et virkemiddel og en vei inn i den dramatiske leken. Begge de to pedagogiske lederne forteller at de har fokus på prosjekter hvor de starter med å lese eventyr eller en bok, for så å legge til konkreter, deretter dramatiserer de voksne handlingen for barna og lar etter hvert barna ta del i dramatiseringen. De understreker begge to at de merker at barna senere adapterer eventyret/ boka og bruker fortellingen inn i leken. Informant 1 trekker inn at gjennom dramapedagogisk arbeid gjennom lek, er man deltakende på en unik måte. Gjennom å delta i lek blir man kjent med barna på en annen måte, og bygger relasjoner. Her er det snakk om relasjonsbygging både mellom barn-barn og barn- voksen. Informant 1 trekker videre inn at ved å legge til rette for et dramapedagogisk arbeid hvor man selv engasjerer seg for, smitter over på barna. Et eksempel Informant 1 hadde på dette, var at hun selv hadde stor interesse for eventyr, og at det da er lettere å bygge videre på hva man selv finner interessant. Som pedagoger har man stor innvirkning på barnas impulser, og vi påvirker om de drar eventyret inn i leken etterpå.

4.2 Improvisasjon

Improvisasjon bruker de to informantene aktivt in i det dramapedagogiske arbeidet, og begge informantene trakk frem eksempler fra når de er ute på tur i nærmiljøet. Eksempelvis nevnte Informant 2 at de brukte improvisasjon ved å skape konkreter til å bruke i lek på tur i nærmiljøet. Informant 1 fortalte et eksempel på hvor hun selv hadde brukt improvisasjon da de spontant kom over en bro på en tur i nærmiljøet, og at hun da improvisere frem en lek fra eventyret Bukkene Bruse. De hadde dette eventyret som tema for måneden, og barna var

svært godt kjent med eventyret og har lekt mye med tidligere. Begge informantene påpeker videre at de ønsker å bli bedre til å legge til rette for uplanlagte twister ellers i det planlagte dramapedagogiske arbeidet.

4.3 Voksenrollen

En vesentlig forskjell på de to informantene var deres deltakelse i barnas lek. Informant 1 kunne fortelle at hun var svært delaktig i leken, og ofte hadde en sentral rolle. Informanten trakk frem at hun ofte lekte tiger eller andre dyr som hun visste fenget barna. Det fører til at hun som voksen kunne være med å observere og veilede leken sammen med barna, samt la andre barn som havner utfor leken bli med inn i leken igjen. Hun trekker også frem at hun mener det er viktig å være deltakende i leken, fordi man da legger lettere merke til hvem som inntar maktposisjonen i leken, og hvem som faller utfor. Informant 1 kan derfor, gjennom å ha en aktiv rolle i leken, være med å passe på at de samme barna ikke nødvendigvis alltid inntar de samme rollene, og være aktivt med på å inkludere de barna som faller utfor. Informant 2 på den andre siden beskriver seg selv som litt deltakende i barnas lek, og fokuserer heller på å inspirere barna til lek gjennom eksempelvis dramaførløp eller å gi barna felles lekereferanser. Informant 2 påpeker at hun gjerne trekker seg vekk for at barna skal få leke selv, men at hun nøye observerer leken og følger med på samspeillet mellom barna, slik at hun kan være til hjelp om det oppstår problemer i leken. Informant 2 trekker videre frem at hun synes voksenrollen i leken er viktig for å kunne støtte og bekrefte barna, men at hun ønsker å ikke ta styringen, for hun merker at leken har en tendens til å bli ødelagt ved for mye innblanding.

4.4 Lekens positive aspekter

Informantene drar begge frem lekens positive aspekter når det kommer til blant annet sosial kompetanse, kreativitet og fantasi. Informant 2 trekker frem de kognitive og sosiale ferdighetene som barn lærer gjennom lek, og Informant 1 peker på kommunikasjons læringen som barn får gjennom leken. Informant 1 trekker som nevnt tidligere inn hvor viktig voksen rollen er for læringen gjennom lek, og at vi må legge til rette for leken siden det er grunnlaget for utvikling og læring. De har begge observert og har flere eksempler på læring som skjer gjennom lek. Informant 2 trekker frem lekens viktige funksjon for læring og forteller om en deler erfaring fra en konkret episode. På avdelingen hennes pågikk det en

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

rollelek mellom tre barn, hvor de lekte mor, far og barn. Informant 2 observerte et barn som ønsket å gå inn i rolleleken som foregikk, men på grunn av mangelfull sosial kompetanse endte barnet opp med å ødelegge leken ved å ta en rekvisitt fra leken i stedet for å akseptere å vente på sin tur til å leke med rekvisitten. Informant 2, som observerte leken lot barnet få en forståelse av turtaking og at man må vente på sin tur i stedet for å ta leker fra andre. Dette resulterte i at barnet senere i leken selv kunne bruke denne kunnskapen til å la andre barn ta del i leken, og barnet selv forklarte de nye i leken viktigheten av å dele på lekene og vente på tur. Informanten trekker videre frem at denne læringen til barna på avdelingen skjer gjennom hverdagslige leksituasjoner. Motivasjonen som finnes i leken gjør at barna lettere lærer, og de merker en mestringsfølelse som gjør at de har et ønske om videre læring.

5.0 Drøfting

Jeg vil i dette kapittelet drøfte den presenterte empirien opp mot utvalgt teori og drøfte dette opp mot problemstillingen. Etter to utførte kvalitative intervjuer, har jeg forsøkt å kategorisere drøftingen etter faktorer som kan svare på oppgavens problemstilling: «Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?»

5.1 Drama og dramatisk lek i barnehagen

I første del av teorikapitlet startet jeg med en avklaring mellom den dramatiske leken og drama/teater, hvor forskjellen ligger i at den dramatiske leken er på barns premisser, mens det dramapedagogiske arbeidet er voksne som legger til rette for pedagogisk drama for barna. Gjennom drøftingen vil jeg fokusere på å skille mellom den dramatiske leken og drama, men det betyr ikke at det ene utelukker det andre (Sæbø, 2014, s.63). Når jeg nå tar for meg problemstillingen vil det i hovedsak fokuseres på det dramapedagogiske arbeidets funksjon på den dramatiske leken og hvordan leken videre er med på å utvikle barns lekekompetanse. Hammer understreker viktigheten med at barn skal få oppleve drama som lek, selv om den er didaktisk innrammet, og at det derfor kan være flytende grenser mellom lek og den dramatiske leken (Hammer & Strømsøe, 2015, s. 35). Sæbø påpeker likhetstrekkene mellom lek og dramatisklek, fordi begge inneholder fiksjon, men forskjellen ligger i den voksnes rolle i aktivitetene (Sæbø, 2014, s. 14).

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

De to informantene informerte om at de gjennom det dramapedagogiske arbeidet på avdeling, brukte dramatisering av fortelling/eventyr som et virkemiddel for at barna skulle få impulser til å starte den dramatiske leken. Begge informantene påpekte at de merket at i etterkant av dramatiseringen, adapterte barna historien inn i leken. På denne måten kan man, gjennom dramapedagogisk arbeid, bidra til å utvikle barns lekekompetanse. Informant 1 trekker frem sitt engasjement som en viktig faktor for at barna skal kunne finne interesse for det dramapedagogiske arbeidet, og at man som pedagog har stor påvirkningskraft på deres impulser og hva de tar med seg inn i den dramatiske leken.

Guss legger, som nevnt tidligere, vekt på at barna er naturlig lekne og improviserende, og at vi som barnehagelærere må se viktigheten av at vi må ta del i den lekne og improviserende kulturen for å kunne bidra i barnas dramaprosess (Guss, 2003, s. 86 & 87). Vi må samtidig anerkjenne lekens egenverdi, og legge til rette for at barna kan bruke impulsene fra det dramapedagogiske arbeidet inn i leken. Öhman gjør rede for at ved å la barna selv få velse innhold og retning i leken, vil barna kunne bearbeide og utvikle ny kunnskap i lek sammen med andre barn (Öhman, 2012, s.18). På denne måten legger vi grunnlag for å utvikle barns lekekompetanse gjennom å la barna få impulser fra det dramapedagogiske arbeidet, og la barna leke ut fantasier og impulser for å bearbeide og utvikle kunnskap.

5.2 Voksenrollen

Når det kommer til den dramatiske leken i barnehagen, og hvordan vi kan bruke den til å utvikle barns lekekompetanse, er et interessant funn fra empirien min er informantenes voksenrolle i lek. Selv om de to informantene var svært enig på flere punkter, var deres deltakelse i leken svært ulik. Informant 1 deltok ofte i barnas lek, hadde en sentral rolle i leken og lekte dyr ol. som fenet barna. Informant 2 på andre siden beskrev seg selv som mindre deltakende i barnas lek, og at hun heller la fokuset på å inspirere barna til lek gjennom for eksempel dramaforløp.

Thoresens mener, som nevnt tidligere, at barn ønsker å delta i lek sammen med barnehageansatte som leker, og at vi som voksne bør være sammen med barn i lek (Thoresen, 2019, s.31). Thoresen presenterer videre Freud og Erikssons tanker om at leken ikke nødvendigvis trenger vokseninnblanding og at man som voksen kan representere en hindring for lekens frie utfoldelse.

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

Informant 1 trakk frem hennes tanker om å være deltakende i lek. Det handlet for informanten om å kunne observere og veilede leken sammen med barna. Det er lettere å legge merke til hvem som inntar maktposisjonen i leken, og hvem som blir holdt utenfor leken. På denne måten kan man som voksen støtte og trygge barn i lek gjennom å selv ha en aktiv rolle i leken. Informant 2 ønsket i større grad å inspirere barna til lek gjennom eksempelvis dramaforløp for å kunne gi barna felles lekereferanser. Hun var til stede for barna og observerte leken og samspillet mellom barna, men trakk seg gjerne ut av leken for at barna selv kunne få leke. På den måten kan hun være til hjelp om leken får problemer eller om barn trenger en hjelp fra en voksen. Informanten mener voksenrollen er spiller en sentral rolle i leken. Det er viktig at vi tar del for å støtte og bekrefte barna, og ikke tar helt styringen over leken slik at vi ødelegger barnas frie lek.

Når det kommer til voksenrollen i lek, finnes det flere tilnæringsmåter for voksne i lek. En viktig faktor for å kunne utvikle barns lekekompetanse gjennom leken, er å være årvåken for hvilken påvirkningsgrad man har som voksen i barns lek. Guss snakker om å delta på barns premisser, og forklarer at vi voksne tilnærmer oss leken på en logisk og lineær måte (Guss, 2003, s. 86). Hun mener vi bør legge fokuset på å oppleve sammen med barna, slik at vi kan inspirer og berike barnas dramatiske lek på deres etiske premisser (Guss 2003, s. 102). Skal vi legge til rette for å utvikle barns dramatiske lek, kan man ta utgangspunkt i Piaget og Bruners tanker om å legge til rette for å strukturere aktiviteter og materialer. På denne måten har barna pedagogisk utvalgte rekvisitter rundt seg som kan stimulere til god lek (Thoresen, 2019, s. 34).

5.3 Improvisasjon

Det at vi som voksne bruker improvisasjon inn i det dramapedagogiske arbeidet, og drar improvisasjon inn i den dramatiske leken åpner opp for nytenkning og kreativitet blant barna. Heggstad sier at gjennom dramaforløp improviserer vi og skaper noe nytt i øyeblikket (Heggstad, 1997, s.50). Informant 1 trakk frem et eksempel hvor hun hadde brukt improvisasjon av eventyret Bukkene Bruse når de var på tur i nærmiljøet. Det å bruke improvisasjon på en slik måte krever at man som voksen har evnen til å justere og tilpasse seg omstendighetene. Det er i slike sammenhenger viktig at vi er godt kjent med fortellingen, og være lydhøre overfor barnas innspill (Hammer & Strømsøe, 2015, s.76). Informant 1 informerte meg om at Bukkene Bruse var et eventyr som avdelingen hadde som tema den måneden, og hun trakk frem at barna kjente godt til stykket. Når både voksne og barn er

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

trygge på handlingsforløpet i fortellingen, kan den dramatiske leken utspringe seg på en kreativ måte. Improvisasjonen i lek som skjer i slike tilfeller er preget av fantasi og kreative uttrykk, og kan være med å utvikle barns lekekompetanse. Melaas tanker om improvisasjonsblikk, som omhandler fantasi, lek og en improviserende væremåte, avhenger av at vi som personal har bred erfaring med lekekompetanse (Hammer & Strømsøe, 2015, s.138). Ut fra eksempelet til Informant 1 kan vi tolke informanten som lydhør for hva barna interesserer seg for, og at hennes improvisasjonsblikk er med på å styrke barnas lekekompetanse gjennom et improvisert dramapedagogisk arbeid.

5. 4 Leken i sentrum for det dramapedagogiske arbeidet

Ved å legge til rette for lek og dramatisk lek gjennom det dramapedagogiske arbeidet, følger det flere positive aspekter når det kommer til utvikling av lekekompetanse. Det er derfor viktig at vi setter leken i sentrum for det dramapedagogiske arbeidet, slik at vi kan utvikle barns lekekompetanse. Lindqvist mener at ved å legge til rette for et rikt innhold og et tema som interesserer barna, vil leken ha en utviklende effekt på barnas lekekompetanse. Dette fordi leken deres kan inneholde element av grunnleggende konflikter (Lindqvist, 1997, s. 89). På denne måten vil barna tilegne seg nye kunnskaper, dette skjer gjennom tolkning (reproduksjon) og en omforming (produksjon) av erfaringene. Gjennom fantasien skaper man egne forestillinger, slik at tolkningsprosessen får sitt utspring i virkelighet (Lindqvist, 1997, s. 88 & 89).

Informantene trekker også frem flere av lekens positive aspekter, og de har begge observert flere tilfeller hvor de har sett at utvikling av lekekompetanse blant barn på avdelingen sin. Informant 1 nevner viktigheten av voksenrollen, og at vi som voksne må observere leken og legge til rette for god lek for å skape utvikling og læring hos barna. Et eksempel fra Informant 2 var som nevnt en rollelek mellom tre barn, mor, far og barn, hvor det kom til et fjerde barn og ville inn i leken. Det fjerde barnet endte opp med å ødelegge leken fordi barnet ikke aksepterte å vente på tur. Informantens voksenrolle spilte en vesentlig rolle i dette tilfellet. Etter Informanten tok barnet til side, fikk barnet senere i leken selv videreføre kunnskapen inn i lek, og hjelpe andre barn inn i leken. Ved å være en trygg voksen i leken, og la barna selv få erfaringer i samhandling med barn i lek, gir man barn motivasjon og kan forebygge eventuelle atferdsvansker hos barna.

5. 5 Selvfølelse og identitetsdannelse gjennom lek

Østrem peker på at gjennom repetisjon og etterligning i lek, kan barnet komme frem til en ny selvforståelse (Østrem, 2012, s. 53). Ved å bruke det dramapedagogisk arbeidet til å la barna være med å skape en lek innenfor noe de interesserer seg for, vil det gi barna en følelse av kompetanse (jeg kan skape dette) og det vil være med på å skape et godt selvbilde for barna (Öhman 2012, s.180). Et eksempel på dette er da Informant 1 observerte rollelek på avdelingen. Leken foregikk på barnas premisser, hvor de selv valgte hvem de skulle leke med og hva de skulle leke. Ved å ta til side det barnet som ble avvist i lek og veiledet barnet resulterte i at barnet både følte seg sett, men også i ettertid mestret leken. Dette er med på å skape en positiv forsterkning på barnets selvfølelse, og gir barnet mer erfaring med tilknytningsforsøk. På denne måten mener Öhman at vi unngår at barn får lav selvfølelse og negative forventninger til samspill med seg selv og andre barn (Öhman, 2012, s.181). At barna har et godt selvbilde er essensielt for en god lekekompetanse, ettersom barnets deltakelse i leken foregår i samspill med andre. Gjennom leken danner barna sin identitet og grunnlaget for videre læring.

5. 6 Læring gjennom lek

Steinholdt beskriver hvordan lek og læring er tett knyttet, og trekker frem leken selv og de sosiale relasjonene som viktigst for barnet (Öhman, 2012, s. 183). Selve læringen skjer i det barnet står ovenfor noe som ikke stemmer med deres allerede satte forståelse (Öhman, 2012, s.189). Öhman trekker frem motivasjon i leken som det viktigste grunnlaget for læringen, og den finnes i gleden og mestringsfølelsen som leken gir (Öhman, 2012, s. 186).

For å fremme barns lekekompetanse er det viktig at vi legger til rette for barns dramatiske lek. Guss har undersøkt barns spontane kultur og de voksnes pedagogiske kultur, hvor de voksnes kultur omhandler at barn skal lære, mens barna ønsker å blant annet utforske og eksperimentere med indre forestillinger (Guss, 2003, s.86). Vi må ha forståelse for samspillet mellom disse for å la barna kunne øke lekekompetansen til barna. Når læringen skjer på barns premisser, vil også læringen i leken være mer lystbetont for barna.

Gjennom empirien fra informantene tolket jeg begge som svært interessert i barnas lek, og at den var prioritert både for lekens egendel, men at leken også ble brukt som en vei til læring. De hadde fokus på å leke ut fra hva barna på avdelingen ble fengnet av og lot læringen skje gjennom leken. Vi kan derfor tolke at de som pedagoger tar utgangspunkt i barnets

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

interesser og ikke lar de voksnes ytre funksjonelle styring ta over leken (Lindqvist, 1997, s.57).

7.0 Oppsummering

I arbeidet med denne bacheloroppgaven har jeg sett på det dramapedagogiske arbeidet brukes til å utvikle barns lekekompetanse. Oppgavens problemstilling «Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse» har kontinuerlig fulgt oppgavens oppbygging. Gjennom teori, intervju og drøfting har jeg fått god innsikt i drama, dramatisk lek og de voksnes rolle for å utvikle barns lekekompetanse. Jeg har sett at det er viktig at vi som barnehagelærere har en forståelse for forskjellen mellom drama og dramatisk lek. Samtidig som vi har sett at det ene ikke utelukker det andre.

Denne bacheloroppgaven har flere perspektiver og sider som det kan forskes videre på, utover hva som blir gjort i oppgaven. I oppgaven blir empirien innsamlet gjennom intervju, men det kunne også vært interessant å gjennomføre en observasjon på den avdeling hvor det i praksis blir lagt til rette for lekekompetanse for barna gjennom det dramapedagogiske arbeidet. Tematikken belyser utvalgt forskning og teorier, men her kunne det vært interessant for videre forskning å trekke inn flere teorier og forskning.

Det viktigste poenget i denne bacheloroppgaven er å legge til rette for det dramapedagogiske arbeidet i barnehagen for å øke barns lekekompetanse. Jeg startet innledningsvis med å beskrive mine erfaringer og hvordan det har påvirket mitt engasjement for det dramapedagogiske arbeidet i barnehagen. Gjennom oppgaven har jeg lært mer om betydningen for voksenrollen, og har syntes det har vært interessant å få intervjuet to informanter som hadde to ulike tilnærminger til denne. Jeg mener, og håper, at oppgaven har vist at vi trenger det dramapedagogiske arbeidet i barnehagen, for å kunne utvikle barns lekekompetanse.

8.0 Litteraturliste

Askland, L. & Sataøen, S., O. (2014). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (utg. 3). Gyldendal Akademisk.

Bakke, K., Jenssen C. & Sæbø A. B. (2018). *Kunst kultur og kreativitet: Kunstfaglig arbeid i barnehagen* (utg. 2). Fagbokforlaget.

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (utg. 7). Gyldendal.

Guss, F., G. (2003). *Lekens drama 1: En artikkelsamling*. Høgskolen i Oslo.

Guss, F., G. (2015). *Barnehagekulturens iscenesettelser: Lekens dynamiske verdener*. Cappelen Damm.

Hammer, A. & Strømsøe, G. (2015). *Drama og skapende prosesser i barnehagen*. Fagbokforlaget.

Heggstad, K. M. (1998). *7 veier til drama: Grunnbok i dramapedagogikk for lærere i barnehage og småskole*. Fagbokforlaget.

Lindqvist, G. (1997). *Lekens muligheter*. Ad Notam Gyldendal.

Løkken, G. & Søbstad, F. (2014) *Observasjon og intervju i barnehagen* (utg. 4). Universitetsforlaget.

Sæbø, A., B. (2014). *Drama i barnehagen* (utg. 3). Universitetsforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*. Oslo: Pedlex

Thoresen, E. (Red.). (2019). *Kunstpædagogisk utviklingsarbeid i barnehagen*. Fagbokforlaget.

Østrem, S. (2012). *Barnet som subjekt: Etikk, demokrati og pedagogisk ansvar*. Cappelen Damm.

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk forum.

9.0 Vedlegg 1

Intervjuguide bachelor 2022

Problemstilling: *Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle små barns lekekompetanse?*

Fase 1

1. Info om tema
2. Signere samtykkeskjema

Fase 2

Nøkkelspørsmål:

1. Hvor lenge har du jobbet som pedagogisk leder i barnehagen?
2. Hvilken aldersgruppe er du pedagogisk leder for i dag?
3. Hvor mye fokus har dere som avdeling på drama i barnehagen?
Opplever du at det blir satt fokus på det dramapedagogiske arbeidet på avdelingsmøter, personalmøter eller planleggingsdager?
4. Hva tenker du rundt forskjellene på drama og dramatisk lek i barnehagen?
5. Hvilke egenskaper gjennom dramapedagogisk arbeid kan være positive for barn og pedagoger i barnehagen?
6. Hva ser du som de viktigste fordelene av å aktivt legge til rette for den dramatiske leken i barnehagen?
7. Hvordan konkret jobber dere for å fremme det dramapedagogiske arbeidet på deres avdeling?

Hvordan brukes dramapedagogisk arbeid til å utvikle barns lekekompetanse?

8. Hva tenker du om voksenrollen i leken? Hvilken rolle har du selv i dramatiskeleken?
9. På hvilken måte bruker dere improvisasjon i det dramapedagogiske arbeidet?
10. På hvilken måte jobber dere for å legge til rette for lek på avdelingen?
11. Har du noen konkrete eksempler på dramapedagogisk arbeid som kan være med på å utvikle barnas lekekompetanse?

Fase 3

1. Oppsummering av funn
2. Har jeg forstått deg riktig, er det noe du vil legge til?